

บทที่ 1

บทนำ

เมื่อก้าวถึงคำว่า “สิทธิมนุษยชน” ก็คงจะต้องมองย้อนกลับไปในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติซึ่งมีที่มาอันยาวนานผ่านวัฒนธรรมที่หลากหลายมากมาย ความกังวลในการคุ้มครองมนุษยชาติให้พ้นจากการกระทำกดขี่ทารุณเป็นที่มาของกฎหมายระหว่างประเทศ และก่อให้เกิดแนวความคิดเรื่อง การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในเวลาต่อมา

ประมาณ 2300 ปีก่อนคริสตกาล กษัตริย์ฮัมมูราบี (Hammurabi) ซึ่งยิ่งใหญ่ที่สุดของบาบิโลน เป็นกษัตริย์ที่เคารพสิทธิทั้งหลายของเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้การปกครอง อาจกล่าวได้ว่าเป็นครั้งแรกที่รัฐทำหน้าที่ให้ความยุติธรรมแก่พลเมือง กฎหมายเป็นสิ่งซึ่งหยิบยื่นให้แก่กษัตริย์โดยเทพเจ้า (Divine) และกฎหมายที่เก่าแก่ที่สุดที่ค้นพบได้แก่ “ประมวลกฎหมายฮัมมูราบี” (Code of Hammurabi) ส่วนหนึ่งของกฎหมายนี้กล่าวว่า “ข้าพเจ้าได้ก่อตั้งกฎหมายและความยุติธรรมบนแผ่นดิน ข้าพเจ้าทำให้มนุษยชาติในเวลานั้นมีความสุข” เห็นได้ว่าเป็นกษัตริย์ที่สร้างความสุขและประกันความยุติธรรมให้แก่ประชาชนของพระองค์ (คำร คำประเสริฐ 2520: 3-4) แนวความคิดดังกล่าวได้กลายมาเป็นการประกาศ “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” ในปี 1948 นับเป็นระยะเวลาการเดินทางที่ยาวไกล

ตลอดระยะเวลาอันยาวนานที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวในเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศตลอดมา เมื่อใดมีการกระทำที่กดขี่ข่มเหงทารุณอย่างรุนแรงก็จะมีการกล่าวอ้างถึงสิทธิมนุษยชนอยู่เสมอ แต่อย่างไรก็ดี การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ จะดำเนินการได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนอย่างเพียงพอของมาตรฐานสากลที่กำหนดขึ้น อีกทั้งกลไกต่าง ๆ ที่จะทำงานโดยมีประสิทธิภาพเพียงใด ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศนั้นไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในแง่กฎหมายเท่านั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดผลเป็นรูปธรรมก็ตาม แต่ที่สำคัญกว่านั้นก็คือพื้นฐานของกฎหมาย ปรัชญา เชื้อชาติ ศาสนา และขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม การเมือง สังคม เศรษฐกิจ ของสังคมที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศอีกด้วย

แต่เดิมนักกฎหมายระหว่างประเทศบางส่วนได้มองว่า เป็นความชอบธรรมในการใช้อำนาจปราบปรามปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ต่อมาในศตวรรษที่ 17 และศตวรรษที่ 18 Grotius, Puffendorf, Burlamaqui ได้เผยแพร่แนวความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน ทำให้กฎหมายต่าง ๆ ที่ออกมามีขึ้นถึงเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น เช่น LA DECLARATION FRANCAISE

DES DROITS DE L'HOMME ET DU CITOYEN DE 1789 (Thierry, et al. 1981: 447) และเมื่อมีเหตุการณ์ที่รุนแรงเกิดขึ้น มักจะมีการกล่าวอ้างถึงสิทธิมนุษยชน ทำให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศมีความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ

ในช่วงศตวรรษที่ 19 ได้เริ่มมีการกำหนดถึงสิทธิมนุษยชนไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ดี การปกครองในระบบประชาธิปไตยก็ไม่ได้เป็นไปอย่างกว้างขวางถึงขนาดที่จะทำให้เกิดการเคารพสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจังทั่วถึงในทันที นอกจากนั้นอุปสรรคที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ กับผลประโยชน์ของแต่ละรัฐ เป็นเรื่องอำนาจอธิปไตยที่ไม่อาจเข้าไปก้าวล่วงได้ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องของประเทศต่าง ๆ ในเวทีระหว่างประเทศที่จะต้องดำเนินการด้วยวิถีทางตามกฎหมายระหว่างประเทศเป็นสำคัญ

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 1 ยุติลง องค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทและให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองระหว่างประเทศที่ชัดเจนมากขึ้น เช่น สนธิสัญญาสันติภาพต่าง ๆ ได้ให้การคุ้มครองชนกลุ่มน้อยในยุโรปตอนกลางและแถบคาบสมุทรบอลข่าน การก่อตั้งองค์การแรงงานระหว่างประเทศเพื่อให้ความคุ้มครองผู้ใช้แรงงาน หรืออนุสัญญาว่าด้วยทาส เมื่อวันที่ 25 กันยายน 1926 เป็นต้น แต่กติกาสันนิบาตชาติไม่ได้กล่าวถึงสิทธิมนุษยชนไว้โดยตรง แต่มีการกล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับดินแดนที่อยู่ในอาณัติซึ่งจะต้องได้รับการคุ้มครองให้มีการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันของชนพื้นเมือง ต่อมาได้มีความพยายามให้มีการคุ้มครองเพิ่มเติมขึ้น เช่น เรื่องปัญหาการค้าหญิงและเด็ก การค้าฝิ่นและสิ่งเสพติดที่เป็นภัยอื่น ๆ เป็นต้น

ต่อมาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กฎบัตรสหประชาชาติได้กำหนดให้มีการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่ชัดเจนขึ้นโดยได้ยืนยันถึงพันธกรณีในการร่วมมือกันระหว่างประเทศที่จะให้มีการเคารพสิทธิมนุษยชนและอิสรภาพอันเป็นมูลฐานสำคัญสำหรับมนุษยชาติ หลังจากนั้นต่อมากฎหมายต่าง ๆ จำนวนมากได้เกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ปฏิญญา กติกา อนุสัญญา พิธีสารทั้งในระดับสากลและระดับภูมิภาค เป็นต้น นับได้ว่ากฎหมายสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว (Thierry, et al. 1981: 447)

แม้ว่าจะมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นประเทศที่ยังไม่พัฒนานัก ลักษณะทางการเมืองการปกครองของประเทศเหล่านี้ จึงเป็นปัญหาที่สำคัญต่อการสนับสนุนและส่งเสริมเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เมื่อประเทศยังไม่พัฒนาจึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น กฎหมายแรงงาน การสาธารณสุข การศึกษา เป็นต้น สิทธิมนุษยชนจึงเป็นปัญหาที่ตั้งอยู่บนมูลเหตุที่แตกต่างหลากหลายไม่เหมือนกันในแต่ละประเทศ นอกจากนี้ลักษณะของกฎหมายระหว่างประเทศที่ตั้งอยู่บนหลักการของอำนาจอธิปไตย และการไม่

แทรกแซงปัญหาภายในของรัฐอื่นนั้น ทำให้ยิ่งยากลำบากมากขึ้นต่อการควบคุมดูแลให้ปฏิบัติตามพันธกรณีของประเทศต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ดีสิ่งที่สำคัญมากในการเคารพสิทธิมนุษยชนคือเรื่อง “การเมือง” เพราะความร่วมมือระหว่างประเทศจะเป็นไปโดยราบรื่น มีอุปสรรคมาน้อยเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับการเผชิญหน้าระหว่างแนวความคิดของพวกเราที่เรียกว่า “มนุษยชาติ” นั่นเอง

การละเมิดสิทธิมนุษยชนถึงแม้จะมีอยู่โดยทั่วไปก็ตาม แต่อีกด้านหนึ่งนั้นก็มีความพยายามที่จะสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจังต่อเนื่อง โดยรัฐต่าง ๆ องค์การระหว่างประเทศ องค์การที่ไม่ใช่ของรัฐบาล ทั้งในระดับสากลและระดับภูมิภาคต่างก็พยายามที่จะกำหนดมาตรฐานร่วมกันเพื่อให้มีการเคารพสิทธิมนุษยชนตลอดไป สำหรับรายละเอียดจะได้กล่าวถึงโดยลำดับต่อไป